

УДК: 377.36:37.02:811.111

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПРОФЕСІЙНИХ ЛІЦЕЇВ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Пономаренко Я. С.

Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна

yanaponomar17@gmail.com

У статті розглянуто сучасний стан проблеми формування професійно орієнтованої англійськомовної читацької компетентності в учнів професійних ліцеїв технічного профілю. Визначено рівень англійськомовної підготовки учнів. Проаналізовано шляхи вирішення питання, що досліджується, у руслі професійно орієнтованого підходу.

Ключові слова: професійний ліцей, технічний профіль, англійськомовна читацька компетентність, професійно орієнтований підхід, середня професійна освіта.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОЙ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ У УЧЕНИКОВ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ЛИЦЕЕВ ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ

Пономаренко Я. С.

Запорожский национальный университет, ул. Жуковского, 66, г. Запорожье, Украина

yanaponomar17@gmail.com

В статье рассмотрено современное состояние проблемы формирования профессионально ориентированной англоязычной читательской компетентности у учеников профессиональных лицеев технического профиля. Определен уровень англоязычной подготовки учеников. Проанализированы пути решения исследуемого вопроса в русле профессионально ориентированного подхода.

Ключевые слова: профессиональный лицей, технический профиль, англоязычная читательская компетентность, профессионально ориентированный подход, среднее профессиональное образование.

FORMATION OF PROFESSIONALLY ORIENTED ENGLISH LANGUAGE COMPETENCE IN READING OF PUPILS OF PROFESSIONAL LYCEUMS OF TECHNICAL PROFILE

Ponomarenko Ya. S.

Zaporizhzhya national university, Zhukovsky str., 66, Zaporizhzhya, Ukraine

yanaponomar17@gmail.com

The article discusses teaching of pupils of professional lyceums of technical profile in Ukraine. It deals with professionally oriented reading in English. The English language achievements of pupils of professional lyceums of technical profile, their reading abilities and their attitudes towards learning English are under analysis.

Several studies have examined the teaching of professionally oriented reading in professional lyceums, most of these studies have focused on teaching reading in English in the context with speaking, listening and writing. In addition, formation of professionally oriented English language reading competence in foreign methodology of teaching has been investigated. However, the number of studies on the professionally oriented reading in professional lyceums of technical profile remains insufficient. In this study, we attempted to identify the ways of solving the problem of formation of professionally oriented English language competence in reading of pupils of professional lyceums of technical profile. The aim of the article is to define the current state of this problem. General research methods such as analysis of scientific methodological literature and generalization of scientists' views according to the problem were applied.

The main ways of solving the problem of formation of professionally oriented English language competence in reading are distinguished: usage of modern methods, techniques, technologies («Language portfolio» *technology*, «Life Maps» method, method of situational learning, information and *communication technologies*, «method of determination of ethnocultural learning», project method); creation of methodology of learning of different types of reading in English («reading in order to enlarge the vocabulary», extensive reading, *reading for detail*, «cognitive

reading in Foreign language», «reading with answers», «aggressivereading in Foreign language»); definition of different stages of working with text.

Key words: professional lyceum, technical profile, English language competence in reading, professionally oriented approach, secondary professional education.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Кардинальні зміни сучасного ринку праці, більш складний рівень техніки і технологій виробництва, потреба у висококваліфікованих робітниках різних спеціальностей і профілів, які володіють професійними знаннями, уміннями і навичками зумовлюють пошук ефективних методик формування англійськомовної професійно орієнтованої читацької компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми і на які спирається автор.

Проблема навчання професійно орієнтованого англійськомовного читання учнів професійних ліцеїв вирішується в контексті з іншими видами іншомовної мовленнєвої діяльності (С. М. Вдович, О. В. Палка [7], Б. В. Возниця [1], М. Голяк [2], Ж. В. Короленко [3], О. В. Невмержицька [4], І. Олійник [5], Т. О. Пахомова, Я. С. Сенченко [6], В. О. Сирецька [8] та ін.). У зарубіжній методиці, на відміну від вітчизняної, існують спеціальні дослідження, присвячені проблемі формування англійськомовної читацької компетентності в учнів професійно-технічних навчальних закладів (Ch. Rewadee, R. Saowalak [9], Erna Dwi Jayanti [10] та ін.).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття. Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Метою статті є вивчення сучасного стану проблеми формування професійно орієнтованої англійськомовної читацької компетентності в учнів професійних ліцеїв технічного профілю. Для досягнення мети ставилося завдання розглянути шляхи вирішення питання, що досліджується, у руслі професійно орієнтованого підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

За результатами тестування та анкетування, проведеного В. О. Сирецькою, учні технічного ліцею мають «низький рівень володіння іноземною мовою» і «негативне ставлення до її вивчення» [8, с. 124]. М. Голяк стверджує, що вони «часто не здатні використовувати іноземну мову у своїй професійній діяльності, а це негативно позначається на якості їхньої роботи та на конкурентоздатності на ринку праці» [2, с. 89]. «Професійно орієнтоване англійськомовне читання є невід'ємним елементом підготовки учнів професійних ліцеїв» [6, с. 88]. На думку С. М. Вдович та О. В. Палки, «часто-густо навички та вміння читати, розуміти написане і переказувати прочитане своїми словами погано розвинуті в учнів професійно-технічних навчальних закладів» [7, с. 76].

Основними причинами незадовільного рівня володіння іноземною мовою, наслідком якого є сформована на невисокому рівні професійно орієнтована англійськомовна читацька компетентність в учнів професійних ліцеїв, дослідники називають: 1) недостатню кількість годин; 2) негативне ставлення учня до предмета; 3) неоднорідність груп; 4) зміну ролі викладача (викладач стає організатором, особою, яка допомагає збирати матеріали, а не джерелом знань і навчаючим елементом); 5) обмежений вибір підручників тощо [7, с. 116]. Erna Dwi Jayanti має схожу точку зору щодо стану розробленості матеріалів для англійськомовного читання і звертає увагу, що їх «необхідність для професійних ліцеїв все ще ігнорується» [10, с. 3]. При цьому, як зауважує вчена, не враховуються професійні потреби тих, хто навчається.

Отже, недостатня англійськомовна підготовка учнів професійних ліцеїв технічного профілю зумовлює пошук ефективних методик формування професійно орієнтованої англійськомовної читацької компетентності. Шляхи подолання цієї проблеми дослідники вбачають у: 1) використанні методів, прийомів та технологій навчання іншомовного читання (С. М. Вдович, О. В. Палка [7], В. Возниця [1], М. Голяк [2], Ж. В. Короленко [3], О. В. Невмержицька [4], І. Олійник [5] та ін.); 2) створенні методики навчання різних видів/типів іншомовного читання (С. М. Вдович, О. В. Палка [7], Ж. В. Короленко [3] та ін.); 3) визначенні поетапної роботи з іншомовним текстом для читання (В. О. Сирецька [8], Erna Dwi Jayanti [10]).

Перший крок у вирішенні питання формування професійно орієнтованої англійськомовної читацької компетентності полягає у використанні методів, прийомів та технологій навчання іншомовного читання: технології мовного портфеля (С. М. Вдович, О. В. Палка [7], Ж. В. Короленко [3]); «методу створення карти життя» (Б. В. Возниця [1]); «методу ситуативного навчання» (М. Голяк [2]); інформаційно-комунікативних технологій та «методу визначення етнокультурної навченості» (О. В. Невмержицька [4]), методу проектів (І. Олійник [5]) та ін.

С. М. Вдович, Ж. В. Короленко, О. В. Палка вважають за доцільне використовувати технології мовного портфеля для навчання іншомовного читання учнів професійних ліцеїв у взаємозв'язку з іншими видами іншомовної мовленнєвої діяльності. Ж. В. Короленко звертає увагу на те, що «учень повинен скласти своє чітке досье/портфоліо про ті компетенції, якими він володіє», в тому числі компетенції в читанні [3, с.14]. Ж. В. Короленко та О. В. Палка зазначають, що мовний портфель відображає рівень оволодіння учнями іншомовними уміннями читання: самооцінювати та самоконтролювати рівень сформованості професійно орієнтованої англійськомовної читацької компетентності; усвідомлювати власний прогрес у читанні; систематизувати документально підтверджений досвід використання іншомовного читання. Указуючи на особливості технології мовного портфеля, С. М. Вдович, О. В. Палка, зауважують, що вона сприяє виявленню прогалин, труднощів, які виникають при читанні.

З огляду на те, що урок іноземної мови в профтехучилищі повинен бути спрямований в основному на усну практику, яка будується на базі читання і, у свою чергу, є основою читання, Б. В. Возниця пропонує використовувати «метод створення карти життя» (Life Map) [1, с. 60]. «Карта життя» – це схема/діаграма, призначена для візуалізації корисної інформації, отриманої в процесі англійськомовного читання. Як зазначає автор, учні за допомогою англійськомовного читання з'ясовують зв'язки, пояснюють відносини між об'єктами, процесами або явищами, зображеними на карті. Б. В. Возниця вважає за необхідне використовувати цей прийом на підготовчому етапі роботи з текстом для охоплення змісту, запису основних ідей під час англійськомовного читання. На думку науковця, «метод створення карти життя» розвиває такі уміння читання, як: уміння самостійно знаходити необхідну інформацію, творчо опрацьовувати та використовувати її в майбутній навчально-професійній діяльності.

М. Голяк вбачає шляхи підвищення ефективності навчання іншомовного читання у використанні «методу ситуативного навчання». Найважливішою характеристикою цього методу, як стверджує автор, є моделювання ситуацій (реальних, уявних, проблемних, конкретних, фантастичних, проблемно-інформаційних тощо), які розвивають інтерес до читання. На думку дослідниці, в умовах англійськомовного середовища професійних ліцеїв, ситуації повинні бути максимально наближені до майбутньої реальної професійної діяльності учнів. Цінність «ситуативного методу» науковець вбачає в тому, що учні вчать використовувати здобуті професійні знання, уміння і навички на практиці. Окрім цього, М. Голяк звертає увагу на те, що на викладачів іноземної мови у професійно-технічних навчальних закладах покладаються особливі завдання: з одного боку, покращити майстерність іншомовного читання, з іншого – «сприяти вивченню курсу професійно

спрямованої англійської мови (ESP), який би дозволив їм вивчити спеціальну професійну лексику, допоміг би поглибити знання зі спеціальних дисциплін за допомогою читання спеціальної літератури англійською мовою, дав змогу використовувати мову для майбутнього фаху, підготувавшись до типових професійних ситуацій» [2, с. 89].

Формуванню «просунутої комунікативної компетенції в читанні» в умовах середньої професійної освіти сприяє, за твердженням О. В. Невмержицької, використання «етноорієнтованої методики навчання» іншомовного читання. Ця методика передбачає використання інформаційно-комунікативних технологій та методу визначення етнокультурної навченості. Головними аргументами на користь інформаційно-комунікативних технологій для формування «просунутої комунікативної компетенції в читанні» вчена вважає: 1) доступність освітніх комунікацій (можливість кожного учня користуватися усіма ресурсами навчального закладу); 2) відкритий доступ до використання різних інформаційно-комунікативних навчальних технологій (електронних підручників, посібників, журналів, електронних бібліотек, пошукових систем, освітніх веб-сайтів і порталів, інтерактивного відео, мультимедійних освітніх систем, віртуальних тренажерів, конференцій тощо); 3) відповідність інформаційного забезпечення індивідуальним особливостям учнів, їх рівню підготовки, професійній спеціалізації; 4) побудова навчальної інформації на основі міжпредметних зв'язків в крупні проблемно-тематичні циклі; 5) регулярна оновлюваність освітніх комунікацій; 6) дотримання принципу інтерактивності. Науковець дотримується думки, що у процесі впровадження інформаційно-комунікативних навичок у процес навчання іншомовного читання реалізуються такі можливості: по-перше, перехід від навчання в навчальних класах до навчання в будь-якому місці (бібліотеці, фойє театру, на екскурсії, фотогалереї тощо) і в будь-який час; по-друге, заміна регулятивних занять на індивідуальні; по-третє, перехід учнів з категорії користувачів електронних ресурсів в категорію авторів нових навчальних медіапорталів тощо.

«Метод визначення етнокультурної навченості», за словами О. В. Невмержицької, може показувати як стан процесу навчання іншомовного читання, який залежить від майстерності викладача, так і ті зміни, які досягаються його зусиллями в удосконаленні цього процесу. Водночас, цей метод є системою правил та операцій, необхідних для навчання процесу етнокультурного розвитку особистості, а також причин, які впливають на його кінцевий результат [4, с. 42]. Дослідниця виділяє такі показники якості «етнокультурної навченості» до «просунутої комунікативної компетенції в читанні»: 1) читання аутентичних текстів різних жанрів з використання різних стратегій/видів читання; 2) трансформація текстів; 3) знайомство з різними типами текстів; 4) закономірності побудови, специфічні засоби і способи організації, структурування та мовного формування текстів різних типів; 5) характеристика функціональних стилів (підстилів) професійної мови [4, с. 41].

Розвитку вмінь і навичок іншомовного читання у взаємозв'язку з іншими видами мовленнєвої діяльності, на думку І. Олійник, сприяє метод проектів. Одним з етапів підготовки навчального проекту є читання англійськомовної літератури з теми проекту та підбір необхідних матеріалів [5, с. 31]. Автор стверджує, що використання методу проектів сприяє вдосконаленню вміння працювати з текстами різних стилів і жанрів; формуванню навичок самостійно здобувати необхідну інформацію не лише з підручників, а й з інших джерел; урахуванню професійних інтересів та індивідуальних здібностей учнів. І. Олійник звертає увагу, що під час створення проекту у процесі читання текстів учні знайомляться з культурою англійськомовних країн і збагачують власне розуміння інших культур.

Інший шлях вирішення проблеми формування професійно орієнтованої англійськомовної читацької компетентності в учнів професійних ліцеїв дослідники вбачають у створенні методики навчання різних видів/типів іншомовного читання: читання з метою збільшення словника, екстенсивного читання, детального читання (О. В. Палка [7]); «пізнавального іншомовного читання», «читання з подальшими відповідями» (С. М. Вдович, О. В. Палка [7]); «агресивного іншомовного читання» (Ж. В. Короленко [3]), та ін.

Говорячи про типи англійськомовного читання у професійних ліцеях, найефективнішими О. В. Палка вважає читання з метою збільшення словника, екстенсивне читання, детальне читання [7]. Як наголошує дослідниця, при вивченні англійської мови з професійною метою на початковому етапі є читання з метою збільшення словника. При цьому, на думку вченої, такий тип читання найдоцільніше застосовувати на етапі підготовки учнів до інтегрованих занять і виробничої практики, під час яких їм доведеться розпізнавати велику кількість слів автоматично та використовувати читання як засіб отримання нової професійної інформації.

О. В. Палка відзначає, що навички швидкого розпізнавання слів у тексті приходять у процесі екстенсивного читання та вивчення нових слів. На думку дослідниці, читання само по собі не забезпечує повністю зростання словникового запасу. Дослідниця наголошує, що крім екстенсивного читання, студенти повинні вчити слова. З огляду на це, науковець вважає за необхідне виділити з великої маси незнайомих слів ті, які заслуговують на першочергову увагу учнів, тобто виділити так звані «ключові слова» (найважливіші слова у тексті, найпотрібніші як для організації роботи з текстом, так і для сприйняття інформації в майбутньому).

Інший тип читання, який виділяє О. В. Палка при навчанні англійської з професійною метою, – детальне читання текстів, тобто читання, яке дозволяє учневі продемонструвати добре розуміння деталей тексту, отримати нову інформацію та використати її при виконанні інших завдань. Саме цей тип читання дослідниця вважає за доцільне використовувати під час інтегрованих занять і виробничої практики. Детальне читання, на думку науковця, вимагає від учня пошуку інформації, схованої у довгих складних реченнях, переобтяжених другорядною інформацією; аналізу дискурсивної структури тексту та використання текстової інформації для професійної діяльності. Зазначені вище типи читання, за словами вченої, якнайбільше відповідають інтересам учнів.

С. М. Вдович та О. В. Палка у своєму дослідженні пропонують методику навчання «пізнавального іншомовного читання» та «читання з подальшими відповідями» [7, с. 75-77]. Під «пізнавальним читанням» дослідники розуміють такий вид читання, який допомагає учням, по-перше, проявляти вибірковий інтерес до друкованої інформації, з меншими затратами сил добувати з неї потрібні знання; по-друге, вирішувати життєві, ділові, пізнавальні завдання за допомогою поєднання цього виду читання з іншими видами активності [7, с. 76]. Науковці дотримуються думки, що здатність до пізнавального читання слід розвивати за допомогою таких прийомів: 1) «запис» і «читання» слів із допомогою умовних графічних знаків (кружечків), що позначають букви, квазічитання; 2) вирішення пізнавальних завдань із допомогою квазічитання; 3) розв'язання пізнавальних завдань із допомогою першого читання; 4) читання варіантів текстів і вирішення пізнавальних завдань при читанні; 5) читання книг, що пропонуються учням у вигляді друкованого тексту на розкритому форматі паперу (слід скласти папір, зшити книжку, художньо оформити, пояснити слова, поставити питання до тексту); 6) вибір твору для заучування; 7) читання, роздуми, враження тощо [9, с. 76]. Серед умов розвитку «пізнавального читання» у професійних ліцеях дослідники визначають: вільний вибір завдань або текстів для іншомовного читання, вияв власного читацького смаку, переказування змісту прочитаних книг іншими, виховання шанобливого ставлення до книг тощо.

Стосовно «читання з подальшими відповідями» С. М. Вдович та О. В. Палка пропонують використовувати спеціально розроблену викладачем систему запитань до того чи іншого іншомовного тексту. Така система запитань, по-перше, робить читацьку діяльність активною, по-друге, дозволяє учням професійних ліцеїв здійснювати самоконтроль за засвоєнням інформації. Як зауважують учені, зробити іншомовне читання вибірковим, розвинути вміння знаходити потрібну інформацію в тексті допомагає першочергове ознайомлення з переліком питань та подальше (вже цілеспрямоване на пошук конкретних відповідей) читання тексту. При цьому, доцільно проводити змагання між учнями під час роботи з іншомовним текстом. За твердженнями С. М. Вдович та О. В. Палки, у процесі «читання з подальшими відповідями» учні професійних ліцеїв повинні навчитися працювати з текстом, а саме: орієнтуватися у його змістовому полі, визначати структуру тексту,

виявляти у змісті головне, співвідносити і виокремлювати основні факти й деталі, причини і наслідки, відповідати на питання, передбачати зміст тексту тощо. Дослідники акцентують увагу, що цей вид читання підходить для засвоєння текстів різних видів і рівнів складності.

Ж. В. Короленко наголошує на ефективності методики «агресивного іншомовного читання». Під «агресивним іншомовним читанням» вчена розуміє інтенсивне осмислення прочитаної іншомовної інформації, що вимагає виявлення основного значення, основних ідей, деталей тексту і встановлення його особистісної цінності для читача [3, с. 18]. Так, дослідниця вказує на алгоритм методики «агресивного читання»: 1) виявлення ідеї тексту; 2) визначення головної теми тексту; 3) визначення особливостей мислення автора; 4) розкриття ролі дрібних деталей для розуміння, розвитку, пояснення та ілюстрації головної ідеї; 5) використання генетично закладеної в людині здатності швидко аналізувати значення слів; 6) сприйняття текстового матеріалу загалом; 7) аналіз авторських засобів організації тексту, його жанру, стилю, підмови (субмови).

Ж. В. Короленко доведено, що розвитку «агресивного іншомовного читання» сприяє використання текстової технології. Метою текстової технології є смислова обробка інформації тексту чотирьох типів (загальнонауковий, соціально-побутовий, біографічний та граматичний) на основі «агресивного читання» для складання понятійно-смислової карти змісту тексту. Текстова технологія передбачає: 1) вибірепістеми (навчально-пізнавальної теми); 2) виділення смислових вузлів (компонентів) епістеми; 3) розкриття змісту кожного смислового вузла (компонента) за допомогою понятійного вузла; 4) з'ясування способу співвіднесення смислового і понятійного вузлів: послідовно-ієрархічний, локально-розщеплюючий, локально-виборчий; 5) відстеження послідовно-ієрархічної співвіднесеності здійснюється в загальнонаукових і граматичних текстах; локально-розщеплюючої співвіднесеності – соціально-побутових текстах, а локально виборчої – біографічних текстах; 6) створення вторинного тексту на основі отримання понятійно-смислової карти [3, с. 18].

Третім шляхом подолання проблеми професійно орієнтованої англійськомовної читацької компетентності є визначення поетапної роботи з текстом (В. О. Сирецька, Ema DwiI ayanti та ін.). В. О. Сирецька виділяє три етапи роботи з іншомовним текстом у технічному ліцеї: 1) дотекстовий; 2) текстовий; 3) післятекстовий [8, с. 124]. На думку дослідниці, на першому етапі основними завданнями є: 1) створювати необхідний рівень мотивації учнів; 2) активізувати наявні фонові знання і досвід мовленнєвого та соціокультурного характеру; 3) скорочувати рівень мовних, мовленнєвих і соціокультурних труднощів і підготувати учнів до адекватного сприйняття складних у мовному і мовленнєвому плані і важливих за змістом окремих моментів тексту, використовуючи завдання випереджаючого характеру. Як стверджує науковець, другий етап допомагає, по-перше, продовжувати формування відповідних мовних навичок і мовленнєвих умінь; по-друге, контролювати ступінь сформованості різних мовних навичок і мовленнєвих умінь; по-третє, розвивати уміння інтерпретації тексту. На третьому етапі, вчена зазначає, що учні повинні уміти: 1) використовувати текст як мовну (мовленнєву) змістовну опору для розвитку в усному і письмовому мовленні; 2) розвивати різні когнітивні, інформаційно-комунікативні вміння, пов'язані з умінням систематизувати і узагальнювати отриману інформацію; 3) інтерпретувати образно-схематичну інформацію (карти, схеми, графіки), а також переводити вербальний текст у графічні схеми і таблиці; 4) скорочувати текст або виділяти суть тексту; 5) використовувати отриману інформацію в дослідницькій роботі.

В. О. Сирецька дотримується думки, що без дотекстового етапу роботиз іншомовним текстом принципово неможливо сформувати механізми прогнозування та ігнорування невідомого матеріалу, а також забезпечити формування таких видів читання, як переглядове і пошукове. Крім цього, дослідниця підкреслює, що післятекстовий етап роботи з іншомовним текстом буде присутній лише в тому випадку, коли іншомовний текст використовується не тільки як засіб формування вміння читати, а й для розвитку продуктивних умінь комунікативної діяльності учнів іноземною мовою.

У процесі навчання ефективного іншомовного читання автором підкреслюється необхідність

формування основних базових технологій роботи з текстом, які включають відповідні уміння: ігнорувати невідому лексику, якщо вона не заважає виконанню поставленого завдання; читати за ключовими словами; виокремлювати потрібну інформацію; працювати зі словником; використовувати виноски і коментарі, що зустрічаються в тексті; інтерпретувати і трансформувати текст. В. О. Сирецька стверджує, що у випадку, коли читання розглядати не тільки як навичку, яка синонімічна до поняття «бігле читання» уголос або мовчки, а як уміння, то передусім, необхідно навчити учнів: розізнати тип тексту, його комунікативне призначення, мовні та мовленнєві особливості його побудови, випадки прояву особливостей мовної культури; орієнтуватися в дискурсивній структурі різних типів текстів; інтерпретувати зміст тексту, його переваги та недоліки щодо висловлюваних ідей, способів передачі емоційного стану ситуації, мови тексту; відокремлювати факти від приватних думок і суб'єктивних суджень тощо.

Erna Dwi Jayanti також виділяє три етапи роботи з текстом: 1) передчитання (pre-reading), 2) читання (while-reading) або інтерактивний процес (interactiveprocess), 3) післячитання (post-reading). На думку Erna Dwi Jayanti, необхідно враховувати *мікро-уміння* (micro-skills) та *макро-уміння* (macro-skills) у процесі навчання читання. До мікро-умінь, як зауважує дослідниця, належать уміння: відрізнати графеми і орфографічні моделі англійської мови; зберігати в короткостроковій пам'яті різні за величиною уривки тексту; розпізнавати частини мови (іменник, дієслово та ін.), часи дієслова, правила тощо; упізнавати, що одне значення може бути виражено різними граматичними формами [10, с. 29-30]. До макро-умінь, як зазначає вчена, належать уміння: упізнавати риторичні форми письмового дискурсу і розуміти їх значення для інтерпретації; визначати комунікативну функцію письмового тексту, відповідно до його форми та мети; визначати контекст, який не зрозумілий; бачити зв'язки між подіями; розпізнавати пряме і переносне значення (literal and implied meanings); використання різних стратегій читання та ін. [10, с. 30].

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у заданому напрямі.

Отже, у сучасних вітчизняних дослідженнях проблема навчання англійськомовного читання учнів професійних ліцеїв вирішується у взаємозв'язку з іншими видами іншомовної мовленнєвої діяльності. У зарубіжній методиці, на відміну від вітчизняної, питанню формування англійськомовної читацької компетентності учнів професійно-технічних навчальних закладів присвячені спеціальні дослідження. Згідно з отриманими результатами, учні професійних ліцеїв технічного профілю мають недостатній рівень володіння іноземною мовою взагалі і зокрема професійно орієнтованою англійськомовною читацькою компетентністю. До найефективніших шляхів подолання досліджуваної проблеми належать: використання сучасних методів, прийомів та технологій (технологія мовного портфеля, «метод створення карти життя», «метод ситуативного навчання», інформаційно-комунікативні технології, «метод визначення етнокультурної навченості», метод проєктів та ін.); створення методики навчання різних видів/типів англійськомовного читання у професійних ліцеях (читання з метою збільшення словника, екстенсивного читання, детального читання, «пізнавального іншомовного читання», «читання з подальшими відповідями», «агресивного іншомовного читання» та ін.); визначення поетапної роботи з текстом. Перспективи подальших пошуків полягають у розробці інноваційних методів, прийомів, засобів навчання; створенні системи вправ для формування професійно орієнтованої англійськомовної читацької компетентності в учнів професійних ліцеїв технічного профілю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Возниця Б. В. Використання методу «LifeMap» («Карта життя») на уроках англійської мови для розвитку зв'язного мовлення учнів. *Таврійський вісник освіти*. Херсон, 2017. № 1. С. 60–65.
2. Голяк М. Формування професійних якостей майбутніх фахівців туристичної галузі у процесі іншомовної підготовки у ПТНЗ. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. Львів, 2013. № 4. С. 87–95.

3. Короленко Ж. В. Формирование текстовой компетенции учащихся лицея в иноязычном образовательном пространстве: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Ставроп. гос. ун-т. Ставрополь, 2006. 27 с.
4. Невмержицкая Е. В. Этноориентированная методика обучения иностранному языку в системе среднего профессионального образования: автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02 / Рос. ун-т дружбы народов. Москва, 2011. 51 с.
5. Олійник І. Використання методу проекту на уроках англійської мови. *Профтехосвіта*. Київ, 2012. №10. С. 29–33.
6. Пахомова Т. О., Сенченко Я. С. Професійно орієнтовані тексти як навчальний матеріал для формування англійськомовної читацької компетентності учнів професійних ліцеїв технічного профілю. *Сучасна германістика: теорія і практика*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 10-11 листопада 2015 р.). Дніпропетровськ: Дніпр. нац. ун-т ім. О. Гончара, 2015. С. 88–90.
7. Вдович С. М., Палка О. В. Сучасні освітні технології мовної підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування: методичний посібник. Київ: Педагогічна думка, 2013. 128 с.
8. Сырецкая В. А. Текст в системе коммуникативной деятельности учащихся на занятиях по иностранному языку в техническом лицее. *Совершенствование и внедрение системы менеджмента качества образования*: сб. материалов региональной научно-методической конференции, посвященной 75-летию ГОУ ВПО «Сибирская государственная геодезическая академия» (Новосибирск, 6–7 февраля 2008 г.). Новосибирск: СГГА, 2008. С. 123–125.
9. Chantoem Rewadee, Rattanavich Saowalak Just-in-Time Teaching Techniques through Web Technologies for Vocational Students' Reading and Writing Abilities. *English Language Teaching*. London, 2016. Vol. 9. No. 1. P. 65–76.
10. Erna Dwi Jayanti Developing Reading Learning Materials for the Grade X Students of Computer Engineering and Networking Program at SMKN 1 Pundong in the Academic Year of 2014/2015 : A Thesis / English Education Department, Faculty of Languages and Arts, Yogyakarta State University, 2015. 324 p.

REFERENCE

1. Voznytsya B. V. Vikoristannya metodu «Life Map» («Kartazhittya») na urokah angliyskoji movi dlya rozvitku zv'yaznogo movlennya uchniv [Using the «Life Map» Method in English Lessons for the Development of Students' Coherent Speech]. *Tavriiskyi visnyk osvity*. 2017. No. 1. P. 60-65. [in Ukrainian]
2. Holyak M. Formuvannya profesiynih yakostey maybutnih fahivtsiv turistichnoji galuzi u protsesi inshomovnoji pidgotovki u PTNZ [Formation of Professional Skills of Future Professionals of the Tourism Industry in the Process of Foreign Language Teaching in Vocational School]. *Pedahohika i psikhohohiia profesiinoi osvity*. 2013. No. 4. P. 87-95. [in Ukrainian]
3. Korolenko Zh. V. Formyrovanye tekstovoi kompetentsyy uchaschychksia lytseia v ynoiazychnom obrazovatelnom prostranstve [Formation of Text Competence of Lyceum Students in Foreign Language Learning Environment]: dys....kand.ped.nauk:13.00.08/ Stavropol National University. Stavropol, 2006. 27 p. [in Russian]
4. Nevmerzhitskaya E. V. Etnoorientirovannaya metodika obucheniya inostrannomu yazyiku v sisteme srednego professionalnogo obrazovaniya [Ethno-oriented Methodology of the Foreign Language Teaching in the System of Russian Secondary Education]: dys....dokt. ped. nauk: 13.00.02 / Peoples' Friendship University of Russia. Moscow, 2011. 51 p. [in Russian]
5. Oliinyk I. Vikoristannya metodu proektu na urokah angliyskoji movi [Using the Project Method in English Lessons]. *Proftekhosvita*. 2012. No. 10. P. 29-33. [in Ukrainian]

6. Pakhomova T. O., Senchenko Ya. S. [The Professionally Oriented Texts as Educational Material for Formation of English Language Competence in Reading of Pupils of Professional Lyceums of Technical Profile]. *Suchasna hermanistyka: teoriia i praktyka: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Modern Germanistics: Theory and Practice : Proceedings of the All-Ukrainian Research and Practice Conference] (Dnipropetrovsk, 10-11 November, 2015). Dnipropetrovsk: Oleg Honchar Dnipro National University, 2015. P. 88-90. [in Ukrainian]
7. Vdovych S. M., Palka O. V. *Suchasni osvitni tekhnolohii movnoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv sfery obsluhovuvannia* [Modern educational Technologies of Language Preparation of Future Specialists of Service Shpere] / Kyiv: Pedahohichna dumka, 2013. 128 p. [in Ukrainian]
8. Syiretskaya V. A. *Tekst v sisteme kommunikativnoy deyatelnosti uchaschihsya na zanyatiyah po inostrannomu yazyiku v tehnicheskom litsee* [Text in the System of Communicative Activity of Learners in Foreign Language Classes in Technical Lyceum]. *Sovershenstvovanye y vnedrenye systemy menedzhmenta kachestva obrazovaniya. Sbornyk materyalov rehyonalnoi nauchno-metodycheskoi konferentsyy, posviashchennoi 75-letiyu HOUVPO «Sybyrskaiia hosudarstvennaia heodezycheskaia akademyia»* [Improvement and Implementation of Quality Management System in Education. Conference proceedings of the Regional scientific methodological conference, devoted to 75th anniversary of public educational institution of higher professional education «Siberian state geodesic academy»] (Novosibirsk, February 6-7, 2008). Novosibirsk: SHHA, 2008. P. 123-125.
9. Chantoem Rewadee, Rattanavich Saowalak *Just-in-Time Teaching Techniques through Web Technologies for Vocational Students' Reading and Writing Abilities*. *English Language Teaching*. London, 2016. Vol. 9. No. 1. P. 65-76.
10. Erna Dwi Jayanti *Developing Reading Learning Materials for the Grade X Students of Computer Engineering and Networking Program at SMKN 1 Pundong in the Academic Year of 2014/2015: a Thesis* / English Education Department, Faculty of Languages and Arts, Yogyakarta State University, 2015. 324 p.

УДК 371.13:[78.07+792.8]

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЯК ГОЛОВНИЙ ФАКТОР МУЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХОРЕОГРАФІЇ

Хе Сюефей

НПУ імені М. П. Драгоманова, вул. Пирогова, 9, м. Київ, Україна

sofia-sofiika@ukr.net

У статті розглянуто сутність поняття «педагогічні умови» як сукупність взаємопов'язаних заходів, необхідних для створення цілеспрямованого освітнього процесу під час удосконалення музичної підготовки майбутнього вчителя хореографії. Визначено педагогічні умови, які сприяють удосконаленню музичної підготовки майбутніх вчителів хореографії. Узагальнено, що педагогічні умови музичної підготовки майбутнього вчителя хореографії, спрямовані на неперервний процес набуття музичних знань, умінь і навичок. Розкрито та обґрунтовано зміст педагогічних умов удосконалення його музичної підготовки, об'єднаних у три взаємопов'язані блоки: ціннісно-мотиваційний, організаційно-методичний, змістовно-технологічний. Констатовано, що оновлення змісту навчальних програм з дисциплін циклу фундаментальної та науково-предметної підготовки, має базуватись на міждисциплінарному характері навчання.

Ключові слова: майбутній вчитель хореографії, музична підготовка, педагогічні умови хореографічної підготовки.